

Այս առումով հետաքրքրական է վավերագրությունը՝ որպես և՛ գեղարվեստական, և՛ իրապատում ստեղծագործություն, որը, ունենալով իր գրականագիտական ժանրային տարբերությունները, առանձնանում է լեզվական յուրահատկություններով: Վերջիններս, հեղինակի կողմից առանձին-առանձին քննվելով և բացահայտվելով որպես գիտական փոքրածավալ աշխատանքներ, ամբողջացել են «Արևելահայ գեղարվեստական վավերագրության լեզուն» ընդարձակ աշխատության մեջ: Հեղինակը, քննելով 19-րդ դարի 60-ականներից մինչև 21-րդ դարի 10-ական թթ. վավերագրությունը, հնարավորություն է ընձեռում նաև նոր սերնդի համար՝ շարունակելու ուսումնասիրել մինչ այդ և դրանից հետո եղած վավերագրությունները, ինչպես նաև գրական մյուս ժանրերի լեզվական առանձնահատկությունները:

Վերոնշյալ նպատակին է միտված նաև պաշտպանության ներկայացված ատենախոսությունը՝ «Արևելահայ գեղարվեստական վավերագրություն» վերտառությամբ:

Ատենախոսությունը բաղկացած է հինգ գլխից՝ համապատասխան ենթազույգներով, եզրակացություններից, օգտագործված տեսական գրականության, սկզբնաղբյուրների և բնագրերի ցանկերից:

Ատենախոսության ներածական բաժնում հեղինակն անդրադարձել է հայ գեղարվեստական վավերագրության պատմությանը մասնավորապես, վավերագրության ժանրին՝ ընդհանրապես: Այս դեպքում կատարված վերլուծությունները հիմնականում գրականագիտական բովանդակություն ունեն:

Աշխատանքում ատենախոսը քննում է արևելահայ գեղարվեստական վավերագրության ձևավորման և պատմական զարգացման հարցեր՝ քննելով բնագրային նյութերը և դրանց մասին եղած դիտարկումները, որոնց արդյունքում պարզ է դառնում, որ դրանց լեզվական առանձնահատկությունները քննված չեն և կարոտ են ուսումնասիրության:

Հետագա շարադրանքում քննվել են գեղարվեստական վավերագրության բառային միավորները, որի արդյունքում պարզ է դարձել, որ դրանցում ընդհանուրհայերենյան բառերի կողքին գործածվել են *գրարարյան*, *բարբառային*,

արևմտահայերեն, բառեր, ինչպես նաև նորաբանություններ, հնաբանություններ, օտարաբանություններ, դարձվածքներ:

«Գեղարվեստական վավերագրության քերականական առանձնահատկությունների քննություն» գլխի առաջին ենթամասում ներկայացված են խոսքի մասերը՝ ըստ թեքվող և չթեքվող ընդհանուր բնութագրիչների: Երկրորդ մասում դիտարկված են վավերագրության լեզվի շարահյուսական առանձնահատկությունները:

Աշխատանքն ավարտվում է գեղարվեստական վավերագրության պատկերավորման-արտահայտչական համակարգի բացահայտմամբ, որտեղ հեղինակը ներկայացրել է պատկերավորման և արտահայտչական միջոցները, որոնց կիրառական առանձնահատկություններով էլ վավերագրության լեզուն տարբերվում է գեղարվեստական մյուս ստեղծագործությունների լեզվից:

Ատենախոսությունը եզրափակվում է քննությունից բխող եզրակացություններով, որոնք ամբողջացնում են հեղինակի ասելիքը և դառնում ուսումնասիրության տրամաբանական ամփոփումը:

Կարծում ենք, որ ատենախոսը լուծել է իր առջև դրված խնդիրները՝ հրապարակային պաշտպանության ներկայացնելով արդիական հնչողություն և հետաքրքրություն ներկայացնող թեմայի համակողմանի վերլուծություն: Աշխատանքը հասուն է թե՛ արծարծված խնդիրների լուծման ուղիների ընտրության, թե՛ դրանց քննության խորության առումով:

Արժևորելով կատարված աշխատանքը՝ չենք կարող չնշել որոշ թերություններ և վրիպումներ, որոնց վրա ենք ուզում հրավիրել ատենախոսի ուշադրությունը:

1. Ներածության մեջ հեղինակը, ներկայացնելով ուղեգրություն ժանրի ծագումնաբանությունը, հաստատում է, որ այն ծագել է դեռևս բանահյուսական շրջանում, սակայն հետագա շարադրանքում դրա գեղարվեստական արձագանքներին չի անդրադառնում:

2. Գեղարվեստավավերագրական երկերի շարահյուսական առանձնահատկություններն ընդհանուր ուսումնասիրության են ենթարկված: Կարծում ենք՝ լեզվական կադապարների շարահյուսական

առանձնահատկությունների հանգամանալից վերլուծությունը կարևոր է, քանի որ լեզվական այս մակարդակում են առանձնանում ոճական հնարները:

3. Աշխատանքում «գրաբարյան» համարված մի շարք ձևեր հինհայերենյան չեն. դրանք կա՛մ միջինհայերենյան, կա՛մ բարբառային իրողություններ են:

□ Անձնական *նորանց, դոցանից* (152, 153) դերանվանական ձևերը կազմված են գրաբարյան վերջավորությունների տեղափոխությամբ:

□ *Առակայք* (154), *նվերք* (158) ձևերը մեջբերված նախադասության մեջ կատարում են սեռի խնդրի գործառույթ, ինչը հուշում է, որ *ք* գրաբարյան հոգնակիակերտը ուղղական հոլովի վերջավորություն չէ:

□ *Մենեկ* հնչյունափոխված ձևն ավելի հաստուկ է միջին հայերենին (154):

□ ՆՀԲ-ն վկայում է, որ *կյուրակի* ձևը (154) բարբառային տարբերակ է, քանի որ գրավոր հուշագրություններում այն վկայված է *կիրակե* ձևով:

□ *Մահմեդական* բառը (157) հայ հին մատենագրության մեջ գործածվել է միայն մեկ անգամ՝ Նարեկացու երկերում՝ *մահմետական* ուղղագրությամբ:

□ Գրաբարյան *-այ, -ար, -աւ* վերջավորություններով բայաձևերը բերված օրինակներում հիմնականում գումարվել են *վ* հիմքով կազմություններին, որոնք գրաբարում բացառվում էին: Սրանց մասին նույնպես անդրադարձ չկա, և այս բայաձևերը աստենախոսի կողմից համարվել են գուտ գրաբարյան (318):

4. Աշխատանքում տեղ են գտել նաև որոշ լեզվաոճական, կետադրական և տեխնիկական բնույթի վրիպումներ:

Սեղմագիրը և հրապարակված հոդվածները արտացոլում են աստենախոսության հիմնահարցը:

Ամփոփելով փաստենք, որ Աշոտ Վոլոդյայի Գալստյանի սույն աստենախոսությունն ունի տեսական և գործնական նշանակություն և բավարարում է դոկտորական աստենախոսությանն առաջադրվող պահանջները, իսկ նրա հեղինակն արժանի է իր հայցած գիտական աստիճանին: Հետևաբար միջնորդում ենք ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտում գործող ԲՈՒԿ-ի գիտական աստիճաններ շնորհող 019 մասնագիտական խորհրդին՝ «Արևելահայ գեղարվեստական վավերագրության լեզուն (19-րդ դ. 60-ական - 21-րդ դ. 10-ական թթ.)» թեմայով

դոկտորական ատենախոսության համար Աշոտ Վոլոդյայի Գալստյանին շնորհելու Ժ.02.01 «Հայոց լեզու» մասնագիտությամբ բանասիրական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:

ՎՊՀ-ի հայոց լեզվի և գրականության ամբիոնի վարիչի պաշտոնակատար՝ Բ. Գ. Թ., դոցենտ Ն. Բարսեղյան

Ն. Բարսեղյանի բնորոշությունը վավերացնում եմ՝
ՎՊՀ-ի գիտքարտուղար՝ մ.գ.թ., դոցենտ Ս. Բեժանյան

